

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ทาน — การให้”

ทาน อ่านแบบภาษาบาลีว่า **ดา - นะ** แปลว่า **การให้** แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมในขณะนั้น เป็นการสละ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ทั้งในเรื่องของการให้วัตถุสิ่งของเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้รับ การให้อภัย คือ ให้ความไม่มีภัย ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อื่น ไม่ถือโทษโกรธผู้อื่น และการให้ที่ประเสริฐยิ่ง คือ ให้ความเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรมตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงข้อความในพระไตรปิฎก และอรรถกถา แสดงถึงความเป็นจริงของทาน ในนัยต่างๆ ดังนี้ คือ

“ครั้นเมื่อเรือนถูกไฟไหม้ เจ้าของขนของสิ่งใดออกได้ ของสิ่งนั้นก็เป็ประโยชน์แก่เจ้าของ ส่วนของที่ไม้ได้ขนออก ก็ไหม้อยู่ในที่นั้น ฉนเดียวกัน ครั้นเมื่อโลกอันขรามรณะไหม้อยู่อย่างนี้ แล้ว ชาวโลกพึงขนออกด้วยการให้ทานเถิด สิ่งที่เป็นทานไปแล้ว จัดว่าได้ขนออกอย่างดีแล้ว”

(พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต ทุติยชนสูตร)

“ด้วยบทว่า **ทาเนน** (การให้) พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหมายเอาอภัยทานด้วย ไม่ใช่ตรัส **อามิสทาน** (ให้วัตถุสิ่งของ) เท่านั้น”

(ปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ จวมานสูตร)

ธรรมทาน ได้แก่ การแสดงธรรมไม่วิปริต แก่ผู้มีจิตไม่เศร้าหมอง และได้แก่ การชี้แจงประโยชน์อันสมควร นำผู้ยังไม่เข้าถึงศาสนาให้เข้าถึง นำผู้เข้าถึงแล้วให้เจริญอกงาม ด้วย **ทิฏฐธรรมิก-ประโยชน์** (ประโยชน์ปัจจุบัน) **สัมปรายิกประโยชน์** (ประโยชน์ในภายหน้า) และ **ปรมัตถ-ประโยชน์** (ประโยชน์คือบรรลุมรรคผล).

(พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จริยาปิฎก)

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน ควรอย่างยิ่งที่จะพิจารณาว่า **ควรเจริญกุศลทุกประการ** อย่าเป็นผู้เว้นไม่เจริญกุศลประการหนึ่งประการใด ทั้งในเรื่องของทาน ศีล ความสงบของจิตจากอกุศล และการอบรมเจริญปัญญาด้วย

แม้แต่ในเรื่องของทานเรื่องเดียว ก็มีทั้งวัตถุทานหรืออามิสทาน (ให้วัตถุสิ่งของ) อภัยทาน (ให้อภัย) และธรรมทาน (ให้ธรรม) ซึ่งก็ควรที่จะครบทั้ง ๓ ทาน เพราะเหตุว่าผู้ที่ควรแก้วัตถุทานก็มีมาก ไม่ใช่ชน้อยเลย และถ้าวันหนึ่งๆ ไม่มีทานกุศลเลย ก็เป็นไปได้แน่ที่จะดับกิเลสได้ยงเด็ดขาด ในชาติหนึ่งๆ ที่ทานกุศลไม่เกิด ไม่มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีกุศลจิตแม้ขั้นทานแล้วก็จะให้ถึงการดับกิเลส ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

สำหรับภัยทันทันั้น ไม่มีวัตถุสิ่งของที่จะให้ แต่ก็ควรพิจารณาว่า จะยากกว่าการสละวัตถุทานหรือไม่? เพราะเหตุว่าภัยทันทันั้น เป็นการสละความเห็นแก่ตัว สละความรักตัวในการที่ไม่ให้อภัยในความผิดของคนอื่น หรือในความบกพร่องของคนอื่น ขณะที่ไม่ภัยให้บุคคลอื่น ขณะนั้นเป็นเพราะรักตัวเองที่ทำให้ไม่สามารถจะภัยในความผิด หรือในความบกพร่องของคนอื่นได้ ลึกลงไปจริงๆ เป็นเพราะความรักตัว ความยึดมั่นในตัวตนนั่นเอง การสละความเห็นแก่ตัวขึ้นภัยทันทัน ทำให้สละความคิดร้าย สละความแค้นเคือง สละความผูกโกรธ สละความไม่หวังดี สละความไม่เป็นมิตร สละความไม่เกื้อกูล สละความไม่มีน้ำใจต่อคนอื่น

พระธรรม จึงเป็นเหมือนกระจกที่จะส่องใจของแต่ละบุคคล ให้รู้จักตัวเองตามความเป็นจริงอย่างชัดเจนว่า ตนเองมีทานขั้นไหน เพียงวัตถุทานหรือว่ามีภัยทันทันด้วย เพราะบางคนอาจจะสละวัตถุง่ายมาก แต่ภัยทันทันให้ยากทีเดียว เพราะฉะนั้น ก็ควรเห็นความเห็นแก่ตัว ความยึดมั่นในตัวตน ความรักตัว ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ไม่ภัยในความผิดและความบกพร่องของคนอื่น ถ้าเห็นความบกพร่องของตัวเองที่ไม่ให้อภัยว่า เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ น่ากลัว ก็ควรที่จะรีบภัยให้ทันทีโดยไม่รีรอ และควรที่จะคิดต่อไปอีกว่า **ผู้ที่ควรแก่การรับภัยทันทันั้น ไม่มีเว้นเลย ทั้งคนดีและคนชั่ว** ถ้ายังเป็นในลักษณะที่ว่าคนนี้อภัยให้ได้ คนนั้นอภัยให้ไม่ได้ ก็เป็นเรื่องของอกุศลทั้งนั้น เพราะตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่ควรแก่การที่จะรับภัยทันทันั้นไม่ควรเว้นเลย ต้องเสมอกันทุกคน ทั้งคนดีและคนชั่ว บางคนอาจจะอภัยให้เฉพาะคนดีเพราะเหตุว่าเขาดี ก็อภัยให้ แต่คนชั่วไม่อภัยอย่างนี้ยังไม่ถูกต้อง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงส่องให้เห็นถึง **โลภะ** (ความติดข้อง) ความยึดมั่นในความเป็นตัวตน และ **อโลภะ** (ความไม่ติดข้อง ซึ่งเป็นกุศลธรรม) ที่จะค่อยๆ สละความยึดมั่นในความเห็นแก่ตัวหรือในความเป็นตัวตน ลง ซึ่งจะต้องไม่ใช่แต่เฉพาะสละวัตถุเป็นทานเท่านั้น แม้ภัยทันทันก็ควรที่จะมีแก่ทุกคน ไม่ใช่เฉพาะกับคนดีเท่านั้น ขณะที่ไม่ภัยให้กัน ขณะนั้นไม่ได้สละความเห็นแก่ตัวเลย ถ้าอภัยให้เมื่อใด ก็แสดงว่าสละความรักตัวเอง ความยึดมั่นในตัวตนความเห็นแก่ตนลง

สำหรับผู้ที่เข้าใจธรรม เห็นประโยชน์ของพระธรรม ก็กล่าวพระธรรมแสดงพระธรรมตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ก็เป็นธรรมทาน หมายถึงการให้ธรรม **การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรม** ถ้าหากจะพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ธรรมทานเป็นการสละความเห็นแก่ตัวขั้นสูงทีเดียว เพราะเหตุว่า **กุศลทั้งหลายจะเจริญขึ้นได้ก็เพราะธรรมทาน** แม้ว่าจะมีวัตถุทานสักเท่าไร ก็ไม่พอที่จะเกื้อกูลคนที่ยากไร้ที่ควรแก่การที่จะรับวัตถุทานในสังสารวัฏฏ์ ทั้งในอดีต ทั้งปัจจุบัน ทั้งในอนาคตได้ การสงเคราะห์ช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยวัตถุทาน ก็เป็นเพียงการช่วยเหลือสงเคราะห์ให้เขาอยู่ต่อไปในสังสารวัฏฏ์ เวียนสุข เวียนทุกข์ซึ่งไม่พ้นจากความลำบากยากไร้ได้โดยเด็ดขาด เพราะฉะนั้น ธรรมทานจึงเป็นการสละความเห็นแก่ตัว สละความยึดมั่นในตัวตน โดยบำเพ็ญประโยชน์ขั้นสูงสุดเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

บุคคลผู้ที่จะเกื้อกูลผู้อื่นในทางธรรม ต้องเป็นผู้ที่ศึกษาพระธรรม พิจารณาพระธรรม เข้าใจพระธรรม จึงเผยแผ่พระธรรมตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ช่วยเหลือบุคคลอื่นให้เข้าใจพระธรรมโดยทางหนึ่งทางใด ไม่ว่าจะเป็นโดยการสนทนาธรรมแสดงธรรม ตลอดจนถึงการสงเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจพระธรรมทั้งหมด ก็เป็นธรรมทาน และพร้อมกันนั้นก็ต้องเป็นผู้ที่น้อมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมด้วย ไม่ใช่เพียงแค่เป็นผู้ที่จะให้ธรรมเป็นทานเท่านั้น

เพราะฉะนั้นแล้ว การฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมไม่มีวันจบ กิจที่จะฟังกระทำก็ไม่มีวันจบสิ้น จนกว่าจะถึงความ เป็นพระอรหันต์ จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนจะได้พิจารณาจริงๆ ว่าจะต้องมีความมั่นคงอดทน และจริงใจที่จะเจริญกุศลทุกประการ สะสมความดีต่อไป ไม่ประมาทในชีวิตอันมีประมาณน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการอบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะต้องได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]